

Prenova starih mestnih predelov Ljubljane

Prenova ljubljanskih starih mestnih predelov je uvrščena v »Akcijski program za uresničevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v Ljubljani«, ki je bil sprejet na skupnem zasedanju zbora občin in zbora združenega dela skupščine mesta Ljubljane ter skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti in SIS socialnega varstva, 29. oktobra 1979. V tem programu je predvideno, da se marca 1980 sklene dogovor o prioriteti mestnih predelov, ki bodo prenovljeni v 10-letnem obdobju, ter o etapnosti prenove, maja 1980 pa se sprejme sanacijske načrte za prenavo posameznih mestnih predelov.

Že l. 1976 je odbor za prenavo mesta pri samoupravni stanovanjski skupnosti Ljubljane opredelil sklop temeljnih študij, s katerimi naj bi določili osnove za sistematično prenavo stare stavbne dediščine v mestu. Težišče je bilo na propadajoči stanovanjski sklad, saj je 18 odstotkov stanovanj v Ljubljani zgrajenih pred prvo svetovno vojno.

Nosilec teh študij je bil Zavod za družbeni razvoj Ljubljane, sodelovali pa so Inštitut za ekonomska raziskovanja, Inštitut za sociologijo in filozofijo, Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo in Zavod za avtomatsko obdelavo podatkov.

Na prenavo stanovanjskih območij se nanaša še več drugih študij, med katerimi velja posebej omeniti študije Urbanističnega inštituta SR Slovenije, ki jih je naročila Zveza stanovanjskih skupnosti Slovenije.

(nadaljevanje na 6.-7. strani)

PRED ZAKLJUČKOM JAVNE RAZPRAVE O USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU

Odlaganje je lahko škodljivo

Uvajanje usmerjenega izobraževanja in predlog zakona, ki bo na dnevnem redu slovenske skupščine že konec tega meseca, pravzaprav pomenita zaključek prve faze družbene preobrazbe tega področja našega delovanja. Še posebej pomembno je v teh dneh, ko je v javni razpravi tudi že program mreže izobraževalnih možnosti za Ljubljano, da ne pozabimo na samo potrebo po družbeni preobrazbi izobraževanja. Zato najbrž ne bo odveč, če ponovno zapišemo, da prav s to preobrazbo želimo doseči večjo usklajenost med možnostmi izobraževanja in potrebami združenega dela.

Torej mora združeno delo, ki že izdaja del sredstev za financiranje izobraževanja, sedaj tudi glasno povedati – in vsako nadaljnje šolsko leto sproti – kakšne profile delavcev potrebujejo in koliko. Seveda pa to ne bo šlo brez temeljito pripravljenih kadrovskih potreb, usmerjeno izobraževanje, točneje šolstvo pa bo na te zahteve združenega dela lahko odgovorilo le s primerno pripravljenimi učnimi programi. Programi, ki bodo bodoče delavce v združenem delu tako usposobili, da bodo lahko uspešno opravljali vse zahtevnejša dela v proizvodnji in bili hkrati tudi tako usposobljeni, da bodo znali

resnično odločati o svojem delu in o rezultatih tega svojega dela.

Čeprav smo se že dalj časa pripravljali na takoimenovano reformo v našem šolstvu, pa se kljub temu še vedno pojavljajo posamični glasovi, da bi bilo bolje, če jo še za eno leto prestavimo. Takšne težnje posameznikov pa lahko edinole razvrednotijo vse dosedanje delo pri uvajanju usmerjenega izobraževanja, tako na področju združenega dela kot na področju izobraževalnih institucij. Toliko bolj pomembno je torej, da se vsi komunisti odločno zavzamejo za uresničevanje sprejetih sklepov in s svojim delom pri-

spevajo bistven delež pri uvajanju usmerjenega izobraževanja.

Nič manj pomemben del razprav pa mora potekati v združenem delu, saj se morajo delavci, torej tisti, ki direktno financirajo programe na področju svobodne menjave dela, natančno izjasniti o mreži in programih šol. Poleg osnovnih organizacij ZK, ki se bodo morale lotiti tudi problemske obravnave tega vprašanja, bodo imeli pomembno vlogo tudi sindikalni delavci, oziroma osnovne sindikalne organizacije. Le takšne razprave v združenem delu, ki bodo zagotovile tudi mnenja in pripombe združenega dela ter njihovo upoštevanje pri dokončnem oblikovanju mreže in programov izobraževanja, bodo razblinile nesprejemljiva razmišljanja, da uvajanje novega sistema izobraževanja pomeni enostavno le povečanje materialnih stroškov. Hkrati pa bodo pomenile tudi ostro zavrnitev vseh morebitnih teženj, da mora imeti vsaka občina svoj celoten sistem šolstva, pač zato, da ne bi bilo treba biti »odvisen« od soseda. **Majda Žlender**

DOGOVORI

GLASILO OBČINSKE KONFERENCE SZDL LJUBLJANA CENTER • Leto VIII - 24. marca 1980 - Štev.: 6

Informativni dan za vpis v vojaške šole

14. marca popoldne je bil v Domu JLA informativni dan, namenjen učencem sedmih in osmih razredov osnovne šole. Seznanili so jih s pogoji za vpis v srednje splošne vojaške šole in strokovne srednje vojaške šole.

Uvodno poročilo je pred nabito polno spodnjo dvorano (med učenci je bilo tudi veliko staršev in pedagogov ter nekaj mestnih funkcionarjev, ki se ukvarjajo z usmerjanjem učencev v vojaške poklice) podala Marjetka Božič, študentka prvega letnika FSPN. Izčrpno je orisala lik starešine JLA. Kako naj bi bil odločen, moder, fizično sposoben, vzdržljiv, kako naj bi poznal ljudi v svoji enoti, da bi vsakomur lahko odredil primerno nalogo, kako naj bo sposoben dvigniti bojno moralo enote, ter še in še.

Potem se je pomudila pri različnih vojaških šolah srednje splošne smeri, še posebno

pri vojaški gimnaziji Franc Rozman-Stane v Ljubljani. Vanjo se lahko vpišejo samo dijaki iz območja SR Slovenije. Že sedanji prvi letnik pa ima usmerjeno izobraževanje. Tako se je razmerje splošnih in vojaških predmetov malo spremenilo. V prvih dveh letnikih je to 60:40, v zadnjih dveh pa obratno.

Poleg slovenske vojaške gimnazije je v Jugoslaviji še nekaj podobnih šol, pa še cel kup srednjih strokovnih vojaških šol.

Med kriteriji za vpis naj omenimo samo nekatere: kandidat mora biti državljani SFRJ, končati osnovno šolo z

vsaj dobrim uspehom (pri čemer oceni iz fizike in matematike ne smeta biti pod dobro), ne sme biti kaznovan in ne v kazenskem postopku, star manj kot 16 let, potrebuje še priporočilo ustreznega organa v KS, soglasje staršev in še kako malenkost. Natečaj traja do konca marca.

Prisotni učenci so z velikim zanimanjem poslušali opis njihovih potencialnih možnosti, od vpisa, načina in časa študija, možnosti vpisa na akademije in visoke vojaške šole, specializacije, ipd. Privlačno je tudi to, da je zaposlitev po končanem srednjem ali visokem šolanju zagarantirana.

Učencem so zavrtili film, ki je na hudomušen in zanimiv način predstavil življenje gojencev vojaških šol, kar so navzoči sprejeli z velikim zanimanjem.

Ob koncu so najbolj zainteresiranim odgovarjali na

vprašanja tudi gojenci oziroma dijaki vojaške gimnazije Franc Rozman-Stane. Vprašanj je kar deževalo in bodoči starešine so imeli polne roke dela.

Po zaključku smo se pogovorili še z enim od dijakov. Izbrali smo prijaznega maturanta Drago Velikonjo. Za vojaško gimnazijo se je odločil samoiniciativno, čeprav se starši v začetku niso strinjali. Iz Hrastnika, kjer je doma, se jih je prijavilo precej, po preizkušnji pa so sprejeli le njega.

»Všeč mi je bilo in takoj sem se znašel. Tovariši so me sprejeli, veliko so nam pomagali tudi vzgojitelji. Razmere v šoli in internatu so ugodne. Zastonj imamo hrano, stanovanje, obleko, dobimo tudi žepnino (v 4. letniku je zdaj 260 din). Naša generacija na koncu šolanja še nima poklica, naslednje pa ga imajo.

Ni mi žal, da sem se vpisal. Za nas je le premalo vojaških predmetov, no, po novem pa jih je dovolj. Mislim, da dobimo prav dobre osnove, kar so pokazali naši starejši tovariši, ki veljajo na akademijah za najboljše gojence.

Urnik na šoli je takle: Vstajamo ob šestih, potem je na vrsti telovadba in zajtrk. Pouk se začne ob pol osmih in traja do 12.30 ali 13.35. Po kosilu imamo prosto, izhod v mesto ali interesne dejavnosti, potem še dve uri učenja, ob pol sedmih je večerja. Izhod imamo ob sredah zvečer, pa ob sobotah in nedeljah. Seveda je izhod povezan z ocenami, prav tako obisk doma. Pouk je v slovenščini.

Poleg slovenskega jezika sta obvezna tudi srbohrvaški in angleški ali nemški. Uniform ne nosimo, pač pa imamo za svečane priložnosti posebne obleke. Mladi maturant je skromen in jednat v besedah. Nobene nepremišljene izjave si ne dovoli. Ker pa je to njegov prvi intervju, ga malce nervira in v rokah preklada dve knjigi, ki si jih je ravnokar izposodil. Prav resni sta, ena od Grahama Greena, druga pa od Aldousa Huxleya.

»Kolikor sem doslej okusil vojaškega življenja, mi je všeč. Zdi se mi, da je pri nas discipline kar premalo, ne preveč. Ko bom maturiral, se bom vpisal v Beograd na akademijo za kopensko vojsko. Življenje v internatu je zanimivo. Vzgojitelji nam pri učenju veliko pomagajo, pa tudi sicer so zelo tovariški do nas, razumevajoči so, če smo zaljubljeni nas pogosteje puščajo v mesto. Veliko imamo možnosti za športno udejstvovanje. Iz naše šole so se na gimnazijadah izkazali atleti, rokometišči, plavalci... Vsakdo se mora vključiti v najmanj dva interesna krožka. Skratka, tako dela kot razvedrila je več kot dovolj.«

Lahko rečemo, da je informativni dan v organizaciji mestne konference SZDL uspel, malo kritike bi bilo le na račun govorov (prikradlo se je precej slovničnih napak, posebno srbizmov), pa zato, ker ni bilo nobenega govornika, starešine JLA, ne v civilu, ne v uniformi. Lahko pa si mislimo, da so učenci, ki jih vojaški poklic zanima, to nedvomno pričakovali.

V. K.

TRDNEJŠA POVEZAVA MED GRADBENIMI PODJETJI

GAST-nova poslovna skupnost

Več kot deset let je minilo od takrat, ko so tri naša največja gradbena podjetja – Gradis in Slovenija ceste-Tehnika iz Ljubljane ter Primorje iz Ajdovščine odločila ustanoviti posebno organizacijsko obliko – GAST. Le-ta je imel nalogo koordinatorja del pri gradnji posameznih odsekov avtoceste Dolgi most–Razdrto.

V tem času je GAST prerasel začetno obliko in pokazala se je potreba po trdnejši povezavi med temi gradbenimi podjetji, ki pogosto skupno prevzemajo gradbena dela, največkrat pri izgradnji modernih cest in avtocest. Zato so se delavci teh podjetij odločili združiti v poslovno skupnost, da bi s tako združenim delom in združenimi sredstvi dosegli med drugim:

- hitrejši razvoj socialističnih samoupravnih in družbenoekonomskih odnosov ter krepitev materialne osnove dela,

- skupen in usklajen razvoj vseh treh podpisnic samoupravnega sporazuma o združevanju v poslovno skupnost GAST,

- razvijanje odnosov pri pridobivanju dohodka na podlagi ustvarjenega skupnega prihodka, oziroma skupnega dohodka,

- popolnejše izkoriščanje razpoložljivih kapacitet, delovnih sredstev in kadrov,
- skupno prevzemanje del doma in v tujini

- večjo poslovno učinkovitost in poslovno varnost,
- skupne ukrepe za izboljšanje družbenega in osebnega standarda delavcev ipd.

Referendum za združitev v poslovno skupnost je bil istočasno (26. februarja) v vseh treh organizacijah in je v vseh treh tudi uspel.

Z združitvijo v poslovno skupnost GAST se ni spremenil položaj delovnih organizacij in njihovih TOZD. Poslovna skupnost bo imela skupščino poslovne skupnosti, izvršni odbor in poslovodni organ. Imela bo tudi svojo delovno skupnost, v kateri bodo opravljali razvojno-tehnično delo, dela v zvezi z marketingom, organizacijsko informacijska dela, finančna in kadrovska splošna dela. Poslovna skupnost bo imela kolegijski poslovodni organ, njegov predsednik bo generalni direktor.

Vse tri sedanje članice poslovne skupnosti GAST so sodelovale med drugim tudi pri gradnji zelo zahtevnega odseka avtoceste Vrhnika–Dolgi

most, ki je speljan preko Ljubljanskega barja, sedaj pa gradijo zahodno ljubljansko obvoznico. Poslovna skupnost GAST bo sodelovala tudi pri prevzemu gradbenih del pri gradnji karavanškega predora z vsemi spremljajočimi objekti in cestnimi povezavami.

Cveto Pavlin

DELOVNA PROSLAVITEV JUBILEJEV

60-letnica velike železničarske stavke na Zaloški cesti

Letošnje praznovanje jubilejev zveze komunistov in revolucionarnega delavskega gibanja bo strnjeno na prireditvah ob 60-letnici velike železničarske stavke. Proslave in prireditve bodo trajale vse leto, imele pa bodo predvsem delovnoslovesni značaj.

To pomeni, da bodo aktivnosti na tem področju usmerjene k oživiljanju revolucionarnih in delovnih tradicij s prikazom pogojev, razmer in procesov v vseh obdobjih naše revolucije. Na osnovi tako izdelanega programa se bodo predvsem mladi laže seznanjali z razvojem razmer in dogodkov in še posebej z vlogo delavcev-železničarjev v revoluciji. Prav iz železničarskih vrst so namreč izšli številni prvi vodilni komunisti na Slovenskem, v številnih železničarskih družinah pa se je ohranila ta borbena tradicija vse do današnjih dni. Pri oblikovanju programa proslav je bil upoštevan sedanji gospodarski položaj in stabilizacijska prizadevanja, kar bo proslavam dajalo še posebej delovni značaj.

Prireditve in proslave bodo potekale v številnih železniških vozliščih, naštejemo naj predvsem tiste, ki bodo v Ljubljani. O prireditvi v kulturnem domu Ivana Cankarja, kjer je nastopila ob svoji tridesetletnici folklorna skupina »Tine Rožanc«, smo že poročali. Ta prireditev je bila hkrati uvod v sklop proslav ob 60-letnici velike železničarske stavke.

Do 15. aprila bosta izšli dve publikaciji, in sicer: spominski almanah o železničarski in splošni stavki leta 1920, kjer bo objavljeno dokumentarno gradivo, časopisna poročila, spominska pričevanja in fotografije o stavki, o spopadu na Zaloški cesti ter o odmevih na te dogodke. V tem času pa bo izšla tudi knjiga »Slovenski železničarji pod italijansko okupacijo v Ljubljanski pokrajini«. Knjiga bo obravnavala nastanek in razvoj organizacije osvobodilne fronte in oblike narodnoosvobodilnega boja na železnici v letih 1941–1943.

12. aprila bodo v Festivalni dvorani v Ljubljani podelili 300 delavcem Železniškega gospodarstva zlate spominske značke za 30-letno neprekinjeno delo na železnici. Iste dne pa bo organiziran tudi spominski pohod planinskega društva Železničar. S traso pohoda in načinom prijave zanj vas bomo seznanili v prihodnji številki.

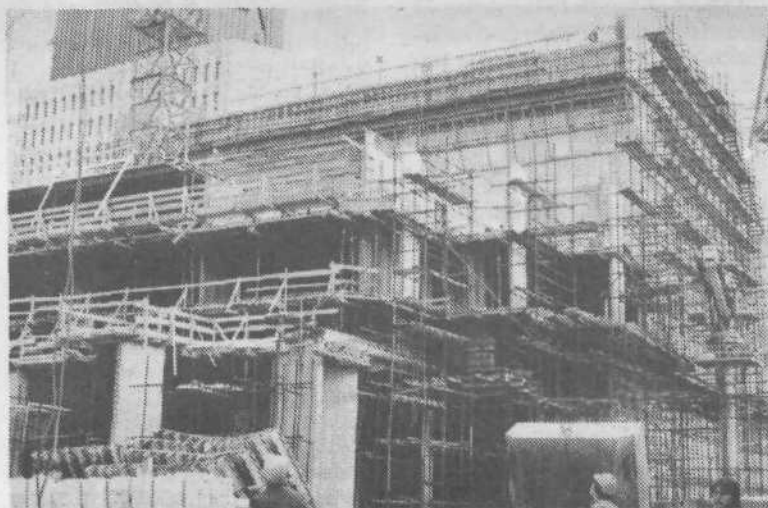
Na sam praznik dneva železničarjev, 15. aprila, bodo v hali Jurček na Gospodarskem razstavišču odprli razstavo likovnih in literarnih del nagrajencev natečaja »Bogo Flan-

der-Klusov Joža«, ki ga je razpisalo Železniško gospodarstvo. Razstava bo odprta do 19. aprila, razstavljeni pa bodo nagajeni likovni in literarni prispevki osnovnošolcev na temo – železničarska stavka in njen vpliv ter pomen na revolucionarni razvoj naših narodov in narodnosti. Ob tej priložnosti velja poudariti, da se je letošnjega natečaja udeležilo kar 11.180 učencev osnovnih šol s 3780 literarnimi in 7400 likovnimi prispevki. Razpis je torej dobro uspel, še zlasti, če upoštevamo, da je bilo hkrati v Sloveniji še več nagradnih razpisov, ki pa še zdaleč niso bili tako odzivni.

Še dve prireditvi se bosta zvrstili na ta dan. V Festivalni dvorani bodo podelili tradicionalne 15-aprilske nagrade delavcem, kolektivom in železničarskim društvom v okviru Jugoslovanskih železnic kot najvišje priznanje za izredne uspehe na samoupravnem področju, na tehnično-tehnološkem in drugih področjih dela in življenja železničarjev.

Popoldne ob 16. uri pa bo osrednja spominska slovesnost ob 60-letnici železničarske stavke ob spomeniku padlim na Zaloški cesti. Na slovesnosti bo prikazano revolucionarno vrenje delavskega razreda od leta 1920 do danes.

OLGA MEŽAN

Prenova starih mestnih predelov Ljubljane

(nadaljevanje s 1. strani)

Vsa ta raziskovalna dejavnost v minulih letih je znatno pripomogla k poenotenju pogledov na prenavo mestnih predelov, potrdila nujnost in izvedljivost prenove in nakazala izhodiščne prijeme za nadaljevanje akcije. S tem so podani osnovni strokovni pogoji, da se lotimo izvajanja tistega dela akcijskega programa za uresničevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v Ljubljani, ki se nanaša na prenavo.

Pri presoji dosedanjega strokovnega dela, ki ga v nadaljevanju povzemamo, velja izpostaviti zlasti naslednje splošne ugotovitve:

- v stavbnem skladu je približno tretjina vsega družbenega bogastva, zato-

rej je gospodarjenje s tem bogastvom zelo važna sestavina občje družbenoekonomske politike;

- prenova pomeni usposobitev starega mestnega tkiva vsaj za enostavno reprodukcijo, ali drugače povedano – pomeni ustavev stopnjujočega propadanja in odmiranja starih mestnih predelov, njihovo socialno in ekonomsko poživitev in usposobitev, zato da se organsko vključijo v življenje mesta;

- prenova starih mestnih predelov je tehten prispevek k gospodarski stabilizaciji in pomeni vračilo tistega, kar dolgujemo sami sebi.

I. Vzroki propadanja starih mestnih predelov

1. Glavni vzroki

Propadanje starih mestnih predelov je zlasti po drugi svetovni vojni skupna značilnost mnogih mest. Gre za posledico neobvladanih zakonitosti nagle rasti mest.

Velik razmah industrializacije je sprožil naval podeželskih prebivalcev v mesta. Njihova nastanitev se je reševala z izgradnjo takoimenovanih delavskih naselij na obrobju mesta. Ker je bila vsa pozornost usmerjena v nove gradnje, se starejših mestnih predelov in zgodovinskega jedra ni obnavljalo, začela so stagnirati.

Delovno in pridobitno sposobno prebivalstvo iz teh predelov se seli v zelene oaze predmestnih vil, staro mestno jedro s svojim propadajočim stanovanjskim skladom pa ostaja na razpolago tistim, ki

iz kakršnihkoli razlogov ne morejo priti do boljše nastanitve. Tako se v starih stanovanjskih predelih koncentrirajo najbolj siromašno prebivalstvo (nastajajo »slumi«), boljše in reprezentativnejše zgradbe ob njih in zlasti mestno središče pa zasedajo gospodarske in upravno-administrativne dejavnosti (»city«).

2. Ljubljana ni izjema

Precej teh značilnosti je dokaj izrazitih tudi v stari Ljubljani. Ima visoko poprečno starost prebivalstva, majhen priliv mladih družin, demografski prirastek upada, visoko fluktuacijo priseljencev, ki še nimajo stalnega bivališča itn. Če omenimo še osamljenost in zapuščenost ostarele prebivalstva in slabe higienske razmere, je očitno, da se ta predel spreminja v žari-

šče socialnih problemov. Vse to je razvidno že iz zunanje podobe stavbnega sklada.

V Ljubljani smo sicer proces preobrazbe osrednjih mestnih predelov v izrazito poslovne in upravne predele v zadnjih letih zavirali, vendar pa to ni zaviralo propadanja obstoječega gradbenega tkiva.

Propadanje je zaznavno tudi v nekaterih drugih predelih Ljubljane. Predvsem gre za stare poselitve v takoimenovanih enofunkcionalnih naseljih (barakarska naselja, naselja z enodružinskimi hišami vrtničarjev), ki so nastala kot »hitra in nujna« rešitev perečih stanovanjskih problemov, izvirajočih iz nagle rasti mestnega prebivalstva. Ta naselja so bila slabo zgrajena, zato so kmalu dotrajala; običajno so

O sejmu Alpe-Adria

Letos bo tradicionalni sejem Alpe-Adria, ki povezuje tri sosednje države: Italijo, Avstrijo in Jugoslavijo, odprl vrata obiskovalcem 24. marca. Na letošnjem sejmu, ki bo prav tako posvečen predvsem prostemu času in izrabi tega časa bo sodelovalo 130 domačih ter 72 tujih razstavljalcev. Kolektivne razstave bodo imele dežela Furlanija-Juljska krajina, Avstrija in San Marino. Zaradi težav s sejmskimi kontingenti se Madžarska, ki se je lani prvič udeležila tega sejma, letos ne bo predstavila na njem. Poleg tega bodo pripravila razstave tudi pobratena in prijateljska mesta Ljubljane.

Gospodarska zbornica Slo-

venije bo ob sodelovanju republiške skupnosti za ceste in Komiteja za promet in zveze pripravila mednarodno posvetovanje o »karavanškem predoru« in njegovih vrednotah. Prav tako naj bi letos prvič pod pokroviteljstvom asociacije slovenskega gospodarstva predstavili v okviru turistične razstave specializiran prikaz konjeniškega športa, ki bo posvečen predvsem 400-letnici obstoja Lipice.

Poleg tega bodo potovalne agencije, ki so se sicer tega nastopa močno otepale, vendarle predstavile svoje programe in ponudbe. Postavlja se vprašanje, kdo ima interes, da obiskujejo turisti Ljublja-

no in Slovenijo ob tem času, če ne ravno turistične in gostinske organizacije združenega dela. Mnogi gostinski lokali v Ljubljani so za čas sejma pripravili poseben izbor hrane in pijače, mnogi pa se vabilu organizacijskega odbora niso odzvali. To pa ni samo trenuten položaj, ni samo nezainteresiranost za podpiranje neke sejmske prireditve, ki je hkrati tudi turističnega pomena, ampak kaže neprimeren odnos gostinskih in turističnih delavcev do svojega dela. Morda bo organizacijski odbor vendarle objavil imena tistih OZD, ki niso hotele prireditve podpreti in vzroke, zakaj so se odločile, da se ne vključijo v organizacijo te prireditve.

Poleg posebnih likovnih razstav - v Kompasovi galeriji bo razstava Jakija in Janeza Pirnata, bodo pred halo A na Gospodarskem razstavišču pripravili še razstavo kiparjev Jame in Pirnata, v prostorih Iskre na Trgu revolucije pa likovno razstavo umetnikov iz San Marina. Organizacijski odbor si prizadeva, da bi na ulicah v Ljubljani, ki so zaprte za promet, v času razstave pripravili tudi prodajne stojnice.

B. Pogačnik

Informacije kot vir manipulacije

Organizacija združenih narodov, za razvoj znanosti, umetnosti in izobraževanja (UNESCO) je na lanskoletnem zasedanju v Parizu ugotovila, da so prav informacije marsikdaj vir neenakopravnosti na svetu. Dosedanje informacije so plod monopolne razdelitve sveta in vir prilaganja dohodka razvitih držav. Osnovno vodilo te mednarodne organizacije je, da nov ekonomski red v svetu zahteva tudi pravičnejše obvladovanje informacijskih tokov. Vsak narod ima pravico do popolne in pravilne informacije. Zaradi tega naj bi na letošnjem septembrskem zasedanju v Beogradu obravnavali kot posebno točko vprašanje informiranja in prenosa informacij. V tem trenutku poteka razprava o dokumentih, ki naj bi uredili vprašanje informiranja in zagotovili enakopravnost vseh narodov tudi na tem področju. Sama organizacija UNESCO pa naj bi poleg razvoja znanosti, kulture in izobraževanja prevzela še skrb za pravičnejše informiranje in zagotavljal vsakemu narodu pravočasne in neokrnjene informacije.

Kljub temu, da je videti to lahka naloga, pa bo morda prav informiranje najtrši oreh, ki naj bi ga mednarodna organizacija rešila. Zavedati se namreč moramo, da so viri informacij zaprti in v večini primerov tudi pod pritiskom tistega, ki jih plačuje, torej kapitala.

Tak položaj v svetu pa je včasih tudi zrcalna slika tega, kar se v ožjih okvirih in manjši meri dogaja vsak dan v naših organizacijah združenega dela in naši družbi. Naša družba se je odločila, tako kot je pobudnik nove ekonomske ureditve sveta, da mora postati informacija last slehernega delavca. Pot ni niti enostavna, niti poceni, jo pa nujno moramo prehoditi, če želimo omogočiti nadaljnji razvoj samoupravljanja, če želimo delavcu omogočiti, da bo razpolagal z rezultati svojega dela, da se bo razvil v celovito osebnost.

DOPISUJTE V DOGOVORE

brez osnovne infrastrukturne opreme.

Starejši mestni predeli, posebno pa mestno jedro so v dobršni meri pod spomeniškim varstvom. Ta zaščita pa ima v sedanjih razmerah nemalokrat paradoksalne učinke: ko pri nameravanem prilaganju, rušenju ali obnavljanju starega mestnega jedra nastopi s svojimi posebnimi zahtevami, zmanjša komparativne lokacijske oziroma ekonomske prednosti zadevnega predela in investitor se prusmeri drugam. Seveda je to le eden izmed mnogoterih vzrokov za splet soodvisnih in medsebojno pospešujočih se procesov, iz katerih se poraja propadanje zgradb, opuščanje lokacij, odmiranje celih predelov z raznolikimi drugimi negativnimi posledicami, od socialnih do ekonomskih, kulturnih in drugih.

3. Politika ponovno ni bila začrtana

Generalni urbanistični plan

Ljubljane iz l. 1966 je upošteval problem prenove predvsem pri ocenjevanju potreb po amortizaciji in nadomeščanju stanovanjskega sklada. Pri tem pa ni vzporejal družbenoekonomskih pogojev s predlaganim obsegom prenove, ni opredelil načel in smernic za izvajanje prenove niti območij, za katera je potrebno prenovo enovito in podrobneje programirati.

Odtlej do danes je fizični razkroj posameznih mestnih predelov obenem s prometnimi in komunalnimi problemi dosegel zaskrbljujoč obseg, bivalne razmere v teh predelih pa so se močno poslabšale.

Posledice tega, da doslej nismo imeli začrtane politike mestne prenove, so razvidne iz fizičnega stanja mestnega tkiva. V Ljubljani ni bilo še nobenega kompleksnega rekonstrukcijskega ali sanacijskega posega, varstvo zgodovinske dediščine pa se je omejevalo na najnujnejša tehnična popravila stavb.

V Ljubljani smo dostikrat

gradili v vrzelih med starimi stavbami, ki bi jih bilo treba sanirati ali porušiti, a smo jih pustili takšne, kakršne so pač bile. V mestnem središču se je povečevalo izrabo tal z gradnjo stolpnice preko vseh razumnih meja, tako da so celo v ožini med grajskim hribom in Rožnikom zrasle stolpnice. Ulice se je zapiralo z novimi objekti. Rast prometa je nenehno prehitevala predvidevanja, zadrege v prostoru so se stopnjevale, zlasti v tistem, ki je zasnovan za predavtomobilski čas. Okrnilo se je že tako skromne proste površine, ki bi prišle v poštev za ozelenitev ali za takšne podaljške stanovanj kot so igrišča, otroški vrtci ipd.

Poseben problem v stanovanjskem okolju so stari industrijski obrati s svojimi škodljivimi vplivi na okolje njihove sedanje lokacije, ki jim na drugi strani dostikrat povsem onemogoča modernizacijo in zeleni razvoj.

Predvsem pomanjkanje teoretskih osnov in družbenih

Steklena lepota

Steklena lepota, elegantna poslovna stavba na Bavarskem dvoru bo letošnjo pomlad, čeprav so to obljubljali nekajkrat, končno odprla svoja vrata in že konec tega meseca sprejela prve uslužbenke. Okolica poslovnega centra je že urejena in vse je pripravljeno za tehnični pregled. Vsi poslovni prostori so že prodani, le del kletnih prostorov še čaka na kupce. Po prvotnem načrtu bi poleg te stolpnice morali graditi še eno, podobno obstoječi, vendar s sedanjimi ukrepi omejevanja investicij v negospodarstvu je gradnja le-te negotova.

Kdo bo kupoval slovenske knjige?

Tuji založniki se žal ne dregnajo, ne zahtevajo od slovenskih založnikov, da morajo izvažati, niti ne tožijo, če naše literature ne prevajajo v tuje jezike. Ne pritožujejo se, če na knjižnih sejmih več deset predstavnikov naših založniških hiš ne uspe prodati slovenske knjige. Tudi zaradi tega se ne žalostijo, če naše založbe objavljajo in ponatiskujejo dela tujih mojstrov in piscev dvomljivega slovesa, za kar plačujejo precejšnje vsote.

Izvršilni odbor splošnega združenja grafične, grafično predelovalne in knjigotrške ter časopisne dejavnosti Slovenije je sklenil, in to ne prvič, da ustanovi posebno skupnost za izvoz knjig. Uso-

da tega združenja je bila doslej vse preveč prepuščena slučaju. Večina teh, ki deluje v založništvu raje razmišlja, kako bi pridobili večjo vsoto deviz na račun družbe za uvoz knjig in potrebne literature, manj pa s svojim izvozom. Le kdo bi izvažal? Uvoženi stroji so zaradi visokih carin in drugih dajatev dragi, papir pa tudi in kako bi lahko z njimi konkurenčno nastopali s tiskarskimi storitvami v tujini. Kaj pa stimulacije? Pridejo ali pa ne. Narodna banka veliko tega denarja ni izplačala. S papirjem pa si ne moremo pomagati.

Ko poslušamo razloge predstavnikov OZD lahko verjamemo, da izvoz ni preveč za-

nimiv. Zato izvažajo le toliko, kolikor je nujno potrebno, da si lahko nakupijo reprodukcijskega materiala ali zamenjajo opremo. Toda tako razmišljanje, naj si bo v tej panogi ali v drugih, ne more pripeljati k povečanju izvoza našega gospodarstva, niti k uravnovešenju naše plačilne bilance. Ali je napaka v nas samih ali v sistemskih zakonih? Verjetno tako v enem kot v drugem. V togem tolmačenju predpisov, v neizplačevanju izvoznih stimulacij in premajhnem naporu OZD, da bi povečale svoj izvoz. Za to pa so navsezadnje odgovorni tudi posamezniki. Lažje je obdržati lanskoletno raven izvoza kot pa storiti kaj več.

B. P.

izhodišč je vzrok, da dolgoročni razvojni plani prenovo sicer omenjajo ali celo računajo s takimi zemljišči, razvoj pa dejansko usmerjajo predvsem na nove, nepozidane površine.

4. Neskladje med obliko in funkcijo

Tudi drugi programi in načrti, ki so sledili Generalnemu urbanističnemu planu, niso podali nobenih smernic in politike izvajanja mestne prenove, temveč so to prepuščali vsakokratnim intencijam in interesom naročnikov in investitorjev v sklopu naročil za posamezne zazidalne načrte.

Zazidalni načrti prav tako niso v preteklosti uspešno opravili svoje funkcije z vidika mestne prenove.

Tistega dela zazidalnega načrta, ki se je nanašal na prenovo, se pravzaprav nikoli ni izvedlo. Odlaga se ga v »drugo gradbeno fazo« oziroma prepušča naključnim akcijam investitorjev.

Rekonstrukcija, ki se jo ekonomsko enako obravnava kot gradnjo na prostem zemljišču, ima - kot kaže praksa - za posledico predvsem povečanje gradbenih površin, večinoma pa tudi povečanje gostote prebivalstva, povzročajo konflikte med tipi gradenj, neustrezne razmike med objekti, neskladne namembnosti, prometne zadrege, pomanjkanje zelenih in drugih prostih površin, skratka - zasičenost mestnega središča in ponekod tudi kopičenje socialne problematike.

Nenačrtno uvajanje novih zgradb in funkcij v mestne predelore torej povzročajo neskladje med prostorsko strukturo in njeno funkcionalno organizacijo - neskladje med obliko in funkcijo.

Seveda je k vsemu temu pripomogel tudi dosedanji način načrtovanja mestnih predelov, pogojen s staro družbeno prakso in urbanistično zakonodajo.

B. Pogačnik